

Het algemene beeld van de proefschriften

De jury heeft in eerste instantie dertien inzendingen voor de Willem Nagel prijs voor de beste criminologische dissertatie in de periode van 1 januari 2011 tot 1 januari 2014 mogen ontvangen. Een van de inzendingen bleek een 'masterproef' (scriptie) en geen proefschrift en deze hebben we dan ook doorgespeeld aan de jury van de NVC scriptieprijs. Uiteindelijk blijven er 12 genomineerde proefschriften ter beoordeling aan de jury over.

De twaalf genomineerde proefschriften beslaan een bont palet en variëteiten aan thema's, methoden, wijze van promoveren, taal en theorie. De proefschriften komen vooral uit Nederland, maar ook België is met drie ingezonden proefschriften goed vertegenwoordigd. Vier proefschriften komen uit 2011, vijf uit 2012 & drie proefschriften uit 2013. Zeven vrouwen schreven vijf Engelstalige en twee Nederlandstalige proefschriften en vijf mannen schreven twee Engelstalige proefschriften en drie Nederlandstalige proefschriften.

Uiteenlopende groepen die centraal staan in het promotieonderzoek: niet alleen jongeren, maar ook radicale moslims en moslima's, daders van georganiseerde misdaad en bedrijven in de afvalbranche. Theoretisch gezien zijn er ook veel uiteenlopende invalshoeken: veel oog voor veranderingen in de maatschappelijke omgang met criminaliteit, onder meer door de beleidsvorming te reconstrueren via interviews met beleidsmakers. Meer algemeen is het opvallend hoe vaak de kandidaten verwijzen naar theorieën over postmoderne veranderingen en meer specifiek naar Garland's *culture of control* of aanverwante theorieën zoals Pietermans verzorgingscultuur of Boutelliers veiligheidsutopie. Naast het inspirerende werk van Garland is er ook veel aandacht voor het klassiek theoretische concept 'strain' zoals dat door Durkheim, Merton en Agnew op uiteenlopende wijzen is gedefinieerd.

Er bleken ook grote verschillen in hoe de promovendi die een proefschrift op basis van gepubliceerde artikelen hebben geschreven hier uiteindelijk vorm aan hebben gegeven. Het merendeel van de op losse artikelen gebaseerde proefschriften omvat een nieuw inleidend hoofdstuk en concluderend hoofdstuk en daartussen de al eerder gepubliceerde stukken, vaak met andere auteurs. Een dergelijke constructie gaat vaak samen met herhalingen en dat komt de leesbaarheid in de meeste gevallen niet ten goede.

Hoe is de jury te werk gegaan?

Alvorens in te gaan op de procedure, de top drie en de uiteindelijke winnaar van de Willem Nagel prijs, willen we onze waardering uitspreken voor alle proefschriften. De jury prijst de hoge kwaliteit van de proefschriften en is door verschillende proefschriften, in het bijzonder de top drie, geïnspireerd. In een periode van universitaire bezuinigingen, toenemende werk en publicatiedruk nemen we niet altijd de moeite en tijd om proefschriften van voor naar achter door te lezen. De jury was unaniem van mening dat dat een gemiste kans is en dat het alleszins de moeite waard is om dit juist wel te doen en –zoals de Duitsers zo mooi zeggen – *begeistert* te raken.

Om alle proefschriften een eerlijke kans te geven hebben we vooraf een aantal algemene criteria opgesteld op basis waarvan we tot een top drie moesten komen waaruit de uiteindelijke winnaar zou worden gekozen. Deze criteria waren:

- theoretische diepgang/ vernieuwing,
- goede methodologische verantwoording,
- 'gedegenheid'/onderbouwing conclusies,
- aansluiting/inbedding eerdere literatuur,
- leesbaarheid, schrijfstijl, structuur,
- zeldzaamheid data / analyse,
- originaliteit, gedurfdheid of vernieuwend van het proefschrift ,
- belang vakgebied, wetenschap,
- belang maatschappij,
- relatie met Willem Nagel.

Op basis van deze criteria heeft elk individueel jurylid een persoonlijke top drie samengesteld. Deze drie top drieën hebben we vergeleken en kandidaten die slechts op een van de persoonlijke lijsten hoog genoteerd stonden zijn nog eens door een ieder op de criteria bekeken en vergeleken. Uiteindelijk bleven er drie genomineerden over die van de afzonderlijke juryleden twee of meer stemmen hadden gekregen. Vervolgens hebben we opnieuw naar de inhoud van de drie geselecteerde proefschriften gekeken en een uiteindelijke winnaar geselecteerd.

Een dergelijke werkwijze leek ons de beste garantie te bieden om onbevooroordeeld naar het brede spectrum van proefschriften te kunnen kijken en proefschriften ongeacht de achterliggende methoden of publicatie vorm – op basis van artikelen ofwel een boek - een kans te geven.

De top drie genomineerde proefschriften

Helaas betekende de gevolgde werkwijze ook dat negen proefschriften in de eerste ronde moesten afvallen. Ondanks de enorme kwaliteit op gebied van bijvoorbeeld dataverzameling of juist rondom theorievorming, bleken deze proefschriften minder overtuigend op andere gebieden. We lieten vooral theoretische diepgang en de leesbaarheid van het proefschrift zwaar wegen. Een criterium dat we in eerste instantie niet hadden opgeschreven, maar waarvan tijdens de besprekingen van de jury bleek dat die door een ieder expliciet werd gehanteerd, kan het beste omschreven worden in termen van inspiratie of 'het waar word ik blij van-criterium'. De proefschriften die deel uitmaken van de top drie voldeden allen aan dit laatste criterium.

De top drie van de genomineerde proefschriften voor de Willem Nagelprijs 2011-2014 is in alfabetische volgorde:

1. **Hanne op de Beeck** (KU Leuven) met haar proefschrift *Strain en jeugddelinquentie: een dynamische relatie? Een toets van twee centrale verklaringsmechanismen uit Agnew's General Strain Theory* (2012), begeleid door Johan Put & Lieven Pauwels, verbonden aan de KU Leuven en werkzaam bij het Kenniscentrum Kinderrechten

2. **Fiore Geelhoed**, met haar proefschrift *Purification & Resistance. Glocal meanings of islamic fundamentalism in the Netherlands* (2012). Gepromoveerd aan de EUR en begeleid door Henk van de Bunt & Damian Zaitch en momenteel werkzaam aan de VU.
3. **Marc Schuilenburg**, met zijn proefschrift *Orde in veiligheid. Een dynamisch perspectief* (2012). Begeleid door Hans Boutellier & Klaas Rozemond aan de VU waar hij nu ook nog werkt.

Deze drie proefschriften sprongen er voor ons uit omdat ze alle drie iets uitzonderlijks bieden op verschillende criteria en omdat het proefschriften zijn die ons elk op hun eigen manier inspireerden. Hieronder gaan we wat uitgebreider in op de proefschriften van de drie kandidaten, wederom in alfabetische volgorde.

Hanne op de Beeck: Een uitgebreide en gedetailleerde bespreking van Agnew's general strain theorie en de achtergronden daarvan. Deze theorie is in de Nederlandstalige criminologie nog niet onderzocht. Het betreft een onderzoek met een combinatie van methoden, zowel kwantitatief met bijbehorende sophisticated analyses als kwalitatieve onderzoeksmethoden die hebben geleid tot aanvullende inzichten. De jury was unaniem lovend over haar theoretische openingshoofdstuk "Van anomie naar strain" en haar zuivere en systematische aanpak en verslaglegging. Het proefschrift van Hanne kenmerkt zich in de nodige zelfreflectie over tekortkomingen in de data en interpretatieproblemen. De uiteindelijke resultaten zijn wellicht wat teleurstellend voor de theorie, maar anders dan vaak gebeurt wordt dit niet weggemoffeld of weggeredeneerd. In plaats daarvan komt aan het einde van het proefschrift een eigen voorstel voor aanpassing van de theorie, die als zodanig enorm inspirerend is voor toekomstig onderzoek.

Fiore Geelhoed: Intensieve etnografische dataverzameling in Nederland en in Engeland onder een moeilijk bereikbare groep radicaliserende jongeren waarbij (herhaalde) interviews en informele gesprekken door de tijd heen, analyses van webpostings en meer etnografische participatie onder andere via een taal cursus in een moskee aan de basis van het proefschrift liggen. Fiore is op basis van verschillende postmoderne en criminologische theorieën gekomen tot een eigen verklaring van verschillende vormen en bewegingen van en naar islamitisch fundamentalisme, zonder te vervallen in lege en hippe concepten, maar door juist hele concrete invullingen te geven. Zij heeft via het begrip 'identity strain' zowel de rol van maatschappelijke veranderingen verwerkt als ook persoonlijke ervaringen en de omgeving. Ook Fiore geeft een uitgebreide verantwoording en reflectie op de door haar gehanteerde onderzoeksmethoden. Ze geeft een boeiende beschrijving van het leven van deze groep waarin de complexiteit van radicaliseringsprocessen zichtbaar worden. Haar methoden en aanpak zijn inductief van aard en gaan niet samen met het toetsen van theorieën of controlegroepen. Het resultaat van haar proefschrift is echter een heel goed toetsbare theorie voor toekomstig onderzoek. Het maatschappelijk belang van haar proefschrift is groot omdat het door haar eigenstandige stellingname stereotype beelden en vooroordelen over radicaliserende jongeren wegneemt.

Marc Schuilenburg: De jury vond het een gedurfd boek van een ogenschijnlijke eenvoud en met een duidelijke eigen boodschap waarbij een kritische houding tegenover de dominante criminologieopvatting en het gelikte veiligheidsdenken niet wordt geschuwd. De jury was zonder uitzondering lovend over de toegankelijke manier van schrijven over complexe theorieën rondom het differentiedenken van filosofen als Foucault, Deleuze en Tarde. Het is Schuilenburg dan ook gelukt om een aantal filosofische theorieën toegankelijk te maken voor een criminologisch publiek en dit toe te passen op een breed criminologisch terrein dat steeds belangrijker wordt: de veranderingen en verbredingen in de veiligheidszorg naar steeds meer spelers. Zijn intellectuele exercitie leidt tot een aantal centrale 'sensitizing' concepten waarmee de processen die plaatsvinden bij samenwerkingsverbanden in de veiligheidszorg anders en beter benoemd kunnen worden. In tegenstelling tot de proefschriften van Hanne en Fiore is de empirische dataverzameling en de casestudies niet uitgebreid verantwoord. Maar dit doet niets af aan de waardering van de jury voor het sprekende en illustratieve karakter van de complexiteit van processen die worden beschreven waarbij samenwerking geen vanzelfsprekend gegeven blijkt te zijn. Het proefschrift is ook heel mooi en levendig geschreven en het proefschrift weliswaar is gebaseerd op artikelen, maar zo herschreven dat het een geheel vormt.

Uiteindelijk heeft het veel discussie en vele koppen koffie gekost om tot een beslissing te komen. Interessant genoeg hebben we ons in de uiteindelijke beslissing niet laten leiden door de simpele optelsom van de criteria, want het gekozen werk heeft wel enkele tekortkomingen maar compenseert dit ruimschoots met inspiratie tot nadenken over en het toepassen van het gedachtegoed van de auteur op andere onderzoeksterreinen. Ook in de wetenschap zijn er doeners en denkers en al komt de winnaar van de Willem Nagelprijs uit de stad van de doeners, we zouden deze collega toch vooral willen waarderen om zijn intellectuele verbeeldingskracht en zijn inspirerende wijze van schrijven en denken.

De winnaar van de Willem Nagel prijs voor de beste criminologische dissertatie in de periode van 1 januari 2011 tot 1 januari 2014 is Marc Schuilenburg.

Christianne de Poot, Frank Weerman en Richard Staring (voorzitter)